

Tomasz Janiak

Semantyczno-leksykalna analiza terminologii z dziedziny logistyki w parze język niemiecki - język polski

STRESZCZENIE

Praca ma charakter interdyscyplinarny – prezentuje niemieckie słownictwo fachowe w kontekście aktualnego stanu wiedzy z zakresu logistyki w perspektywie komunikacji specjalistycznej i przekładu specjalistycznego. W wymiarze teoretycznym jest próbą charakterystyki przedmiotowej terminologii, a tym samym przyczynkiem do wypełnienia luki badawczej w obszarze eksploracji języków specjalistycznych.

Rozprawa stanowi również wkład do studiów w zakresie opisu kontrastywnego. Aktualność podejścia kontrastywnego uwypukla się zwłaszcza w kontekście dynamicznego rozwoju terminologii mniej zbadanych języków specjalistycznych, w tym właśnie języka logistyki, co naszym zdaniem wręcz wymusza konieczność podjęcia badań, również w parze język niemiecki - język polski.

Celem pracy jest charakterystyka niemieckiej terminologii logistycznej, przeprowadzona na potrzeby analizy kontrastywnej w parze język niemiecki - język polski, w kontekście specyfiki interdyscyplinarnej dziedziny wiedzy i praktycznego zastosowania, jaką jest logistyka, z uwzględnieniem czynników pozajęzykowych, w perspektywie niemiecko-polskiej przestrzeni komunikacji specjalistycznej.

Rozprawa składa się z siedmiu rozdziałów oraz aneksu, w którym zamieszczono glosariusz.

Rozdział pierwszy jest poświęcony badaniom języków specjalistycznych i badaniom terminologicznym. W drugim rozdziale zdiagnozowano stan wiedzy i badań opisujących język logistyki w szerokiej perspektywie, wychodzącej poza zakres samej terminologii. Rozdział trzeci jest syntetycznym opisem najważniejszych nurtów, koncepcji i strategii logistycznych. Celem rozważań jest ukazanie ewolucji logistyki (faz rozwojowych), jej złożoności oraz znaczenia dla rozwoju nauki, techniki oraz gospodarki. Szczególne miejsce poświęcono podkreśleniu interdyscyplinarności logistyki, a także jej wpływu na ewolucję i kształtowanie się terminologii tej dziedziny. Przedmiotem wywodu jest argumentacja, zgodna z którą interdyscyplinarny charakter logistyki zdeterminował komunikację specjalistyczną użytkowników języka obsługującego tę dziedzinę. W kontekście tematyki pracy niezwykle ważnym wątkiem jest zwrócenie uwagi na znaczenie wkładu współczesnych autorów niemieckich w tworzenie potencjału intelektualnego oraz rozwiązań technicznych i organizacyjnych, które mają swoje korzenie w Niemczech, ale zostały wdrożone również w Polsce, a tym samym miały wpływ na kształtowanie się polskiej terminologii logistycznej. Zagadnienia te są przedmiotem rozważań rozdziału czwartego. Wskazanie związków logistyki niemieckiej z logistyką polską i przedstawienie ich w trzech wymiarach: badań, edukacji i wdrożeń jest okazją do ujawnienia

nieobecnych w dotychczasowych eksploracjach aspektów terminologicznych. Rozdział piąty zawiera opis wykorzystanych metod badawczych. W przypadku analizy formalnojęzykowej (leksykalno-słowotwórczej) niemieckich terminów logistycznych skutecznym rozwiązaniem okazało się wykorzystanie narzędzi lingwistyki korpusowej. Z kolei na potrzeby analizy relacji między niemieckimi terminami i ich polskim ekwiwalentami terminologicznymi przeprowadzono badanie porównawcze, przyjmując jako *tertium comparationis* kategorię semantyczną. W rozdziale szóstym przeprowadzono analizę formalnojęzykową słownictwa logistycznego, zidentyfikowanego w toku badania korpusowego. Rezultatem przeprowadzonych analiz jest ujawnienie terminów kluczowych konstytuujących logistykę oraz opis modeli ich tworzenia. Przedmiotem rozdziału siódmego jest badanie typów terminów oraz typów relacji semantycznych leksykonu terminologicznego logistyki, przeprowadzone w kontekście jej podziału tematycznego. W rozdziale dokonano podziału terminów na poszczególne kategorie: termin kategoryalny, rzeczowy, procesywny i miar, oraz określono ich udział procentowy w badanym zbiorze, co posłużyło do prezentacji jednostek terminologicznych opisujących logistykę. Celem badania było ustalenie w badanej parze językowej ilościowego i procentowego rozkładu jednostek terminologicznych wchodzących w poszczególne typy relacji. Przeprowadzone analizy wykazały, że analizowana niemiecka terminologia z dziedziny logistyki stanowi wyjątkowo zróżnicowaną grupę leksykalną. Stopień zróżnicowania widoczny jest zarówno pod względem słowotwórczym, jak i semantycznym. Konstytuują ją terminy z różnych dziedzin, które w wyniku terminologizacji uzyskały nowe znaczenia, obsługując specyficzne dla logistyki procesy. Rezultatem badań jest m.in. ustalenie udziału poszczególnych modeli słowotwórczych oraz określenie ich znaczenia w kształtowaniu potencjału terminotwórczego. Innym efektem obserwacji i ustaleń było także ukazanie złożoności i zróżnicowania terminologii, wynikających przede wszystkim z interdyscyplinarności dziedziny i internacjonalizacji słownictwa, co uwidacznia się m.in. w obecności wyjątkowo licznych zapożyczeń z języka angielskiego.

Wyniki pracy zostały przedstawione w postaci zestawień statystycznych, analiz oraz glosariusza, dzięki czemu mogą przyczynić się do podkreślenia miejsca, czy wręcz podniesienia rangi terminologii logistycznej w dwóch istotnych obszarach, mianowicie w teorii i praktyce przekładu specjalistycznego oraz w dydaktyce języka niemieckiego w Polsce. Wnioski z przeprowadzonych badań mogą stanowić odpowiedź na coraz większe potrzeby i wyzwania, z jakimi borykają się polscy tłumacze i nauczyciele języka niemieckiego, którzy w swojej pracy zawodowej mają do czynienia z niemiecką terminologią logistyczną.

Słowa kluczowe: języki specjalistyczne, terminologia logistyczna, badania terminologiczne, język logistyki, analiza korpusowa, badania kontrastywne, logistyka, przekład specjalistyczny.